

Бойко Олеся,
старший викладач
(Львівський державний університет
внутрішніх справ)

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАОЧНОЇ ТА ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ

У статті розглянуто теоретичні, практичні та організаційні аспекти викладання іноземної мови професійного спрямування здобувачам вищої освіти заочної та дистанційної форм навчання у вищих навчальних закладах.

Ключові слова: *іншомовна лексика професійного спрямування; сприйняття і засвоєння знань; індивідуальний підхід; загально дидактичні принципи; інноваційні технології.*

The present article deals with the theoretical, practical and organizational aspects of foreign languages teaching for special purpose extra-mural students in the higher educational establishments.

Key words: *foreign languages for special purpose; perception and acquiring of knowledge; individual approach; general-deductive principles; innovative technologies.*

Бурхливий темп сучасного життя, величезний потік інформації, реалізація комунікативної діяльності в умовах дефіциту часу збагатив методику навчання іноземної мови терміном «інтенсивні методи навчання». Варто зауважити, що ідеї раціональної організації та інтенсифікації процесу навчання іноземних мов мають тривалу історію, не є абсолютно новими в методиці і сягають 70-х років ХІХ століття, коли буржуазія в пошуках нових ринків сировини і збуту товарів виходить за межі національних держав, а відтак зростає попит на людей, які володіли б усним іншомовним мовленням. Постає питання про створення нових методів, відмінних від існуючих (мова йде про тисячолітню традицію

викладання латинської мови), які були б спрямовані на реалізацію завдань, висунутих суспільством. Процес розробки нових методів в історії методики було названо Реформою.

Аналіз досліджень вітчизняних і зарубіжних авторів свідчить, що правильне застосування інтенсивних методів дає можливість досягти вражаючих результатів як за обсягом засвоєного матеріалу (розвити у студентів навички аудіювання і мовлення іноземною мовою з використанням більшого лексичного матеріалу у порівнянні із традиційними методами), так і у коротший термін.

Характер соціального замовлення ставить перед викладачами іноземної мови завдання збагатити знання здобувачів вищої освіти заочної та дистанційної форм навчання іншомовною (у даному випадку – англійською) лексикою професійного спрямування. Процес навчання – це процес сумісної діяльності викладача та студента з метою передачі викладачами та сприйняття і засвоєння студентами знань (досвіду). У ході заняття викладач спрямовує навчальні дії студентів, спонукає їх до навчання, застосовуючи індивідуальний підхід, намагається досягти найбільш можливого результату, враховуючи специфіку заочної та дистанційної форм навчання, дає матеріал для засвоєння та орієнтири для самостійного опрацювання, а також контролює ефективність оволодіння матеріалом. Проведення заняття для здобувачів вищої освіти заочної та дистанційної форм навчання – своєрідний іспит на професійність. Опираючись на ерудицію, набуті знання, досвід, інтуїцію педагог прагне у стислій формі і за короткий термін цілісно подати необхідний матеріал та досягнути поставленої мети, котра визначає принципи, зміст, методи, прийоми та засоби навчання. Досвід підтверджує той факт, що високий рівень підготовки у школі є гарантом ефективного навчального процесу у вузі. Якщо студент на належному рівні у загальноосвітньому навчальному закладі оволодів усіма чотирма видами мовленнєвої діяльності (аудіюванням, говорінням, читанням, письмом), то він готовий до і спілкування в типових ситуаціях; сприймає на слух, читає і розуміє середньої складності, автентичні тексти, вміє зафіксувати і

викласти у письмовій формі легку для розуміння інформацію. На превеликий жаль дуже часто рівень знань, одержаних у школі, залишає бажати кращого. А отже, обсяг роботи викладачів іноземної мови не лише збільшується, але і дещо видозмінюються поставлені цілі, адже необхідно виявити і зліквідувати прогалини у знаннях здобувачів вищої освіти.

Навчання іноземної мови, як і навчання загалом, опирається на загальнодидактичні принципи. Специфіка професії викладача в тому, що метою є не просто накопичення знань певного роду, а оволодіння нашими студентами діяльністю іншомовного мовленнєвого спілкування. Серед усіх дидактичних (наочність, посиленість, міцність, свідомість, активність, доступність, систематичність, послідовність і т.д.) та методичних (комунікативність, урахування рідної мови, домінуюча роль вправ, взаємопов'язане навчання видів мовленнєвої діяльності) принципів заочної та дистанційної форм навчання слід особливу увагу приділити наочності (зорову наочність забезпечать тексти, схеми, і т.п.; використання мультимедійних засобів, здатних поєднати слухову і зорову наочність, є не лише бажаним, але і на часі), свідомості (свідоме оволодіння іншомовною мовленнєвою діяльністю забезпечує сталість набутих навичок і вмінь, веде до самоконтролю та самокорекції), доступності (ретельний добір навчального матеріалу слід узгоджувати із урахуванням рівня підготовки слухачів) та комунікативності (мовний та мовленнєвий матеріал, характер вправ, методів та прийомів навчання повинен максимально моделювати типові ситуації у сфері майбутньої професійної діяльності). Інноваційні технології допомагають досягти нестандартності, а відтак – зацікавити, інколи навіть шокувати незвичністю пропонованих методів, і спонукати до бажання проекспериментувати, спробувати себе; створюють стійкий інтерес до вивчення мови та розвитку професійної комунікації.

Мотивація навчальної діяльності – одна з вимог до методичної організації сучасного процесу навчання. Використання ефекту підвищеної мотивації – психологічна особливість підсвідомого засвоєння іноземної мови. Мотивація залежить від того, що було показано і що студенти можуть зрозуміти з

побаченого і почутого. Розуміння приносить задоволення і додає віри в свої сили та бажання до подальшого удосконалення навичок. Таким чином викладачеві слід прагнути, щоб студенти отримували задоволення від сюжету саме через те, що вони розуміють мову, а не лише завдяки цікавому сюжетові.

Важливою вимогою успішної діяльності викладача і студентів є «... сприятлива емоційна атмосфера класу, яку повинні забезпечувати всі аспекти уроку: педагогічний (відповідні організаційні й дидактичні умови), психологічний (оптимістичний настрій, доброзичливість, артистичність учителя), методичний (цікаві види роботи, їх новизна, доступність ...)»[5, с. 263].

Заочна (дистанційна) форма навчання, як уже зазначалося вище, вимагає концентрованої організації навчального матеріалу і навчального процесу. Іншими словами – необхідно максимально можливий обсяг навчального матеріалу у мінімально можливий термін (застосовуючи методи-способи навчання) презентувати, пояснити, опрацювати та перевірити, (обираючи матеріал для навчального процесу необхідно зважати на такі принципи успішної комунікації: якості (кажи правду), кількості (не кажи багато), доречності (говори по суті) та способу (говори ясно) [3, с. 16-18]. Помиляються ті викладачі, котрі вважають, що заняття для здобувачів вищої освіти заочної та дистанційної форм навчання повинні носити суто лекційний характер (викладач подає тему, студент самостійно її опрацює, на заліку або іспиті викладач здійснює контроль). Відомо, що перевірка знань дозволяє визначити рівень оволодіння тими чи іншими навиками, перевірити ефективність прийомів і методів навчання, одержати інформацію про те, що студент засвоїв, а також про процес навчання загалом. А якщо контроль носить ще й навчальний характер, то це сприяє підвищенню ефективності навчання. Проте варто взяти до уваги, що заняття з іноземної мови на заочному (дистанційному) відділенні повинно мати таку ж форму, що й на денному. Лише матеріал слід подавати у стислій формі, більшу увагу приділяти самостійному його опрацюванню в позаурочний час, з метою економії часу максимально використовувати наявні технічні

засоби. Навчальний процес повинен бути організований таким чином, щоб усі студенти були залучені до процесу пізнання, щоб вони розвивали свої комунікативні вміння і навички, компенсували прогалини у знаннях граматичного і лексичного іншомовного матеріалу, формували уміння виходити із ускладнених ситуацій через дефіцит мовних або мовленнєвих ресурсів, а не лише отримали необхідну інформацію гає впровадження мультимедійних технологій, можливість доступу до всесвітньої мережі «Інтернет» з його потужним навчальним потенціалом.

Результатом навчання іноземної мови у ВНЗ, котрий не спеціалізується на профільному викладанні іноземних мов, є не лише опанування професійно орієнтованої лексики, для здобувача вищої освіти іноземна мова повинна стати тим інструментом, за допомогою якого він зможе одержувати інформацію з іншомовних джерел про інновації за кордоном, презентувати власні досягнення у письмовій та усній формах на сайтах, конференціях, зустрічах; вміти користуватися набутими знаннями для вирішення нових завдань, ознайомитися з різними поглядами на однакову проблему та різними підходами до її вирішення; бути спроможним користуватися дослідницькими методами: збирати потрібну інформацію, аналізувати її з різних точок зору, висувати гіпотези, робити висновки, узагальнювати; користування мовою, як засобом спілкування у професійно-орієнтованих комунікативних ситуаціях майбутньої практичної діяльності та у різноманітних ситуаціях реального життя.

---

1. Гальскова Н.Д. Теория и практика обучения иностранным языкам. Начальная школа: метод, пособие / Н.Д. Гальскова, З.Н. Никитенко. М.: Айрис-пресс, 2004

2. Гапонова С.В. Сучасні методи викладання іноземних мов за кордоном. С.В. Гапонова. *Іноземні мови*. 1997. №4.

3. Грайс Г.П. Логика и речевое общение. Г.П. Грайс. Новое в зарубежной лингвистике: Лингвистическая прагматика. М.: Прогресс, 1985. Вып. 16

4. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. українського видання док пед. наук С.Ю. Ніколаєва. К.: Ленвіт, 2003.

5. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник. Л.С. Панова, І.Ф. Андрійко, С.В.Тезікова та ін. К.: ВЦ «Академія», 2010. 328 с. (Серія «Альма-матер»).

Бондаренко Вікторія,

доцент кафедри

(Львівський державний університет

внутрішніх справ)

СПЕЦИФІЧНІ МЕТОДИЧНІ ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Методичні принципи детально описують і конкретизують специфіку навчання іноземних мов. У статті проаналізовано такі специфічні методичні принципи навчання іноземної мови: усної основи і усного випередження, комплексності, урахування рідної мови, синтетичності засвоєння, програмування комунікативної діяльності у вправах, єдності і різноманітності цілей і шляхів навчання, принципи взаємодоповнення.

Ключові слова: *принцип навчання, дидактичні принципи, методичні принципи, методична система.*

The methodological principles describe and concretize the peculiarities of teaching foreign languages in detail. The specific methodical principles of teaching a foreign language are analyzed in the article. They are: oral basis and oral anticipation, complexity, consideration of native language, synthetical character of mastering, programming of communicative activity in exercises, unity and variety of goals and ways of teaching, principles of complementarity.